

Ministerie van Justitie

Inspectie voor de Sanctietoepassing

**PI Achterhoek
locatie Lunette**

Inspectierapport
Doorlichting

April 2007

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

Samenvatting 4

1 Inleiding 8

- 1.1 Aanleiding en doel 8
- 1.2 Reikwijdte 8
- 1.3 Opzet van de inspectie 8
  - 1.3.1 Methodiek 8
  - 1.3.2 Tijdpad 9
- 1.4 Objectbeschrijving 9
- 1.5 Recent onderzoek 10

2 Bevindingen 12

- 2.1 Plan van aanpak voorbereiding sluiting Lunette 12
- 2.2 Dienstverlening Shared Service Centrum 12
- 2.3 Rechtspositie 13
  - 2.3.1 Algemeen 13
  - 2.3.2 Huisregels 13
  - 2.3.3 Beklag 13
  - 2.3.4 Dagprogramma 14
  - 2.3.5 Toegang medische zorg 14
  - 2.3.6 Hygiëne en verzorging 14
- 2.4 Veiligheid 15
  - 2.4.1 Voorzieningen en procedures 15
  - 2.4.2 Incidenten 16
  - 2.4.3 Veiligheidsbeleving 16
  - 2.4.4 Drugs 17
  - 2.4.5 Integriteit 17
  - 2.4.6 Communicatie personeel gedetineerden 17

- 2.5 Reïntegratie 19
- 2.5.1 Diagnose en screening 19
- 2.5.2 Voorbereiding terugkeer in de samenleving 19
- 2.5.3 Hulpverlening 20

3 Conclusies 21

- 3.1 Algemeen 21
- 3.2 Rechtspositie 23
- 3.3 Veiligheid 23
- 3.4 Integratie 24

4 Aanbevelingen 25

- 4.1 Aanbevelingen aan DJI 25
- 4.2 Aanbevelingen aan locatie Lunette 26

Bijlage A: Afkortingen 27

Bijlage B: Bronnen 28

Bijlage C: Toetsingskader 29

Bijlage D: Inspectieprogramma 46

Voorwoord

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) heeft een doorlichting uitgevoerd bij de PI Achterhoek, locatie Lunette te Zutphen.

De inspectie heeft plaatsgevonden op 24 en 25 januari 2007.

Lunette is een oude inrichting, waarvan de sluiting al een paar maal is aangekondigd. De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) heeft nu het voornemen, de inrichting per 1 januari 2008 te sluiten. Toch heeft de Inspectie tijdens haar bezoek ook verwachtingen vernomen dat het wellicht zo'n vaart niet zal lopen, en de inrichting misschien nog wel wat langer open kan blijven. Onzekerheid daarover is, in het licht van de veelal verouderde voorzieningen en van het feit dat op basis van een gedegen plan van aanpak voor de sluiting deels met tijdelijk personeel gewerkt wordt, niet wenselijk.

De Inspectie beveelt aan het voornemen tot sluiting om te zetten in een definitief besluit, en dat ook daadwerkelijk uit te voeren.

Van de overige aanbevelingen verdient vooral die over reïntegratie hier genoemd te worden.

De Inspectie heeft geconstateerd dat de arrestanten, de grootste groep in Lunette verblijvende gedetineerden, een moeilijke groep vormen van mensen die veelal niet goed hun eigen problemen kunnen aanpakken. Toch zijn er velen die de inrichting verlaten zonder dat nagegaan is of zij op het terrein van financiën, zorgverzekering, huisvesting en identiteit problemen hebben waarbij hulp geboden kan worden. De Inspectie beveelt dan ook aan dat een medewerker maatschappelijke dienstverlening bij binnenkomst en vertrek met alle gedetineerden contact heeft teneinde ook deze lastige groep wat beter op terugkeer in de samenleving voor te bereiden.

W.F.G. Meurs
hoofdinspecteur

Samenvatting

De locatie Lunette van de Penitentiare Inrichting (PI) Achterhoek is in het voorgenomen laatste jaar van haar bestaan. De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) heeft het voornemen om de inrichting per 1 januari 2008 buiten gebruik te stellen omdat de inrichting niet meer kan voldoen aan de functionele en bouwtechnische eisen die aan een inrichting worden gesteld. Ter voorbereiding van de sluiting is een plan van aanpak opgesteld, dat continuïteit in de bedrijfsvoering, kwaliteit in de bejegening van de gedetineerden en perspectief op voortzetting van de loopbaan na sluiting aan de medewerkers moet garanderen. Tot de sluiting zullen in de locatie Lunette preventief gehechten en arrestanten worden ondergebracht. In 2006 verbleven in Lunette ongeveer tweehonderd preventief gehechte gedetineerden en achthonderd arrestanten.

In een arrestantenregime worden geplaatst: tot gevangenisstraf veroordeelden, die zich niet gemeld hebben om een gevangenisstraf te ondergaan of zich aan de uitvoering ervan hebben onttrokken, personen die een opgelegde boete niet hebben betaald of hun taakstraf niet hebben afgemaakt en personen die in gijzeling worden genomen wegens het niet betaald hebben van verkeersboetes. De populatie wordt gezien als een groep met veel problemen. Het gaat om mensen die vaak moeilijk bereikbaar zijn wegens het ontbreken van een vast woonadres. Het gaat ook om mensen die zich niet coöperatief opstellen bij het betalen van opgelegde boetes en of het ondergaan van taakstraffen. Ze worden vaak gezien als mensen die slecht voor zichzelf kunnen zorgen en moeilijkheden hebben om voor zichzelf op te komen. Onder hen zijn veelplegers, psychisch gestoorden en verslaafden oververtegenwoordigd. Wanneer ze als arrestant worden aangehouden hebben ze vaak meer vonnissen te ondergaan. De toename van de capaciteitsbehoefte van het gevangeniswezen voor de komende jaren wordt vooral veroorzaakt door de toename van het aantal arrestanten. Die toename is een direct gevolg is van de stijging van het aantal boetes en taakstraffen in de afgelopen jaren.

Het doel van deze doorlichting is na te gaan hoe het in de locatie Lunette van de penitentiaire inrichting (PI) Achterhoek is gesteld met de rechtspositie van gedetineerden, de veiligheid in het algemeen en de reïntegratiepraktijk. Daarbij zal speciale aandacht worden gegeven aan de positie van de arrestanten.

Rechtspositie

Door een creatieve invulling van het dagprogramma en de flexibele inzet van personeel slaagt de inrichting erin om op de meeste punten te voldoen aan eisen die in de wet gesteld zijn met betrekking tot het sobere regime. Daarbij moet worden opgemerkt slechts een zeer beperkt aantal gedetineerden in de huisdienst arbeid kan verrichten, en dat de financiële dienstverlening aan gedetineerden niet goed functioneert. De ISt is van mening dat de huisvesting schamel is. Lekkages, klimaatproblemen, de onderhoudstoestand van het gebouw, het ontbreken van sanitaire voorzieningen op cel en de afwezigheid van luchtkooien bij de isoleercellen dragen aan dat oordeel bij.

Veiligheid

Er is een gemoedelijke omgang tussen personeel en gedetineerden. Toch constateert de ISt, dat er geen veilige omgeving wordt geboden aan de gedetineerden: er zijn te weinig gestructureerde contacten tussen personeel en gedetineerden, er wordt onvoldoende toezicht uitgeoefend op gedetineerden, (dreigende) crisissen worden daardoor niet altijd tijdig gesignaleerd. Deze problemen spelen vooral bij de arrestanten, die gemiddeld kort verblijven, waarvan er grote aantallen in- en uitstromen, en van wie velen noch binnen de inrichting noch buiten goed geholpen kunnen worden, omdat ze hun problemen niet goed naar voren kunnen brengen. De slagvaardige communicatie tussen de functiegroepen en de deskundigheid van personeel dragen eraan bij dat het aantal crisissen en escalaties beperkt blijft.

Reïntegratie

De inrichting staat ten aanzien van deze doelgroep van kortverblijvende gedetineerden feitelijk met lege handen. De informatie over de gedetineerden is niet altijd toereikend. De ingezette medewerkers maatschappelijke dienstverlening slagen er maar in een beperkt aantal gevallen in om passende oplossingen tot stand te brengen. De samenwerkingsafspraken met gemeenten over de overdracht van gedetineerden zijn niet operationeel. De hulpverleners zijn te zeer gericht op het voorkomen en beheersen van crisissen om

gedetineerden structureel bij te staan bij hun terugkeer. Tijdens het verblijf in Lunette worden gedetineerden onvoldoende gestimuleerd om zelf de aanpak van hun problemen ter hand te nemen.

Aanbevelingen

De ISt beveelt DJI het volgende aan:

Maak het voorgenomen besluit om uiterlijk op 1 januari 2008 de locatie Lunette van de PI Achterhoek te sluiten definitief en voer het uit.

Onderzoek of het door Lunette ontwikkelde Plan van Aanpak Voorbereiding Sluiting de basis kan vormen voor een bij eventuele sluiting van andere afdelingen of inrichtingen te hanteren protocol.

Ontwikkel samen met de politie een standaard voor de informatie die overgedragen wordt wanneer een arrestant overgeplaatst wordt van een politiecel naar een penitentiaire inrichting en leg in een protocol vast hoe die informatie tijdig overgedragen wordt.

Onderzoek de problemen bij het SSC met betrekking tot de verwerking van de financiële overboekingen van gedetineerden en los deze op.

Leg de normen vast waaraan luchtkooien bij isolatie- en strafcellen moeten voldoen.

Onderzoek met het oog op de implementatie van nieuw beleid voor de verhouding tussen aantallen personeelsleden en gedetineerden welke factoren in de locatie Lunette van invloed zijn op de positieve veiligheidsbeleving van piw'ers.

Onderzoek of het vigerende nazorgbeleid toereikend functioneert voor de grote groep gedetineerden, die jaarlijks als arrestant wordt ingesloten.

De ISt beveelt de locatie Lunette het volgende aan:

Waarborg binnen het dagprogramma dat de netto luchtijd van één uur per dag voor alle gedetineerden gehandhaafd wordt.

Geef gedetineerden die in de isolatie- of strafcel verblijven de mogelijkheid om te luchten op een van de luchtplaatsen van de inrichting.

Zorg ervoor dat een bekend gemaakt weekmenu (eventueel met keuzemogelijkheden) de basis vormt voor de verstrekking van de dagelijkse warme maaltijden.

Zorg voor een eenduidig en eenvoudig protocol dat bij binnenkomst van personeel en bezoekers gehanteerd wordt, en handhaaf de toepassing van dat protocol.

Draag de piw'ers op om dagelijks met alle gedetineerden contact te hebben en bewaak dat van het verloop van die contacten verslag wordt opgemaakt.

Zorg ervoor dat er tijdens de recreatie-uren voldoende personeel op de afdelingen is om de veiligheid van personeelsleden en gedetineerden te waarborgen.

Zorg ervoor dat de medewerker maatschappelijke dienstverlening direct na binnenkomst en zodra de vertrekdatum duidelijk is contact heeft met alle gedetineerden om problemen met betrekking tot financiën, zorgverzekering, huisvesting en identiteit in beeld te brengen, en acties gericht op de oplossing van die problemen in gang te zetten.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) oefent toezicht uit op de justitiële inrichtingen in Nederland. Het toezicht krijgt onder meer gestalte door met een zekere regelmaat een penitentiaire inrichting door te lichten.

Het doel van deze doorlichting is na te gaan hoe het in de locatie Lunette van de penitentiaire inrichting (PI) Achterhoek is gesteld met de rechtspositie van gedetineerden, de veiligheid in het algemeen en de reïntegratiepraktijk. Op basis van de bevindingen doet de Inspectie aanbevelingen tot zichtbare verbetering. Uitgangspunt voor deze inspectie is het algemeen toezichtkader van de ISt dat voor doorlichtingen van penitentiaire inrichtingen is uitgewerkt in een toetsingskader (bijlage C).

1.2 Reikwijdte

De inspectie omvat de locatie Lunette van de PI Achterhoek. In de locatie Lunette zijn in verschillende afdelingen arrestanten en preventief gehechten ondergebracht.

1.3 Opzet van de inspectie

1.3.1 Methodiek

De methodiek voor het uitvoeren van deze doorlichting bestaat uit het verzamelen van feitelijke gegevens door middel van documentenonderzoek (bijlage B), observaties binnen de locatie en interviews met belanghebbenden betrokken bij de locatie (bijlage D). De gegevens die dit oplevert worden getoetst aan het eerdergenoemde toetsingskader en leiden tot een oordeel over de gang van zaken binnen de locatie. Conform het protocol voor de werkwijze van de ISt wordt de inspectie uitgevoerd door twee inspecteurs.

Het toetsingskader dat wordt gehanteerd is mede gebaseerd op (inter)nationale wet- en regelgeving die van toepassing is op deze vorm van detentie. Het toetsingskader is uitgewerkt in een aantal gestructureerde interviewlijsten die de basis vormen voor de door de ISt af te nemen interviews.

1.3.2 Tijdpad

Deze doorlichting is op 14 december 2006 schriftelijk aangekondigd bij de locatiedirecteur. De inspectie vond plaats op 24 en 25 januari 2007. Het conceptrapport werd op 22 februari 2007 voor wederhoor met betrekking tot de feitelijke bevindingen van de ISt naar de locatiedirecteur gestuurd. De locatiedirecteur heeft op 6 maart 2007 gereageerd. Het inspectierapport is op 10 april 2007 door de hoofdinspecteur vastgesteld en aangeboden aan de minister van Justitie.

1.4 Objectbeschrijving

De locatie Lunette heeft plaats voor 101 gedetineerden, verdeeld over drie afdelingen. 38 plaatsen zijn gereserveerd voor preventief gehechten (standaard huis van bewaring (hvb)), 63 plaatsen zijn voor arrestanten (hvb arrestanten). De inrichting heeft geen stromend water en toilet op cel. Daarom is afgezien van meerpersoonscelgebruik.

Op de arrestantenafdeling verbleven in 2006 ongeveer 800 gedetineerden, die gemiddeld een maand in Lunette verbleven. Negentig procent van de arrestanten keerde vanuit Lunette terug in de samenleving, tien procent werd overgeplaatst.

Op de afdeling voor preventief gehechten verbleven ongeveer 200 gedetineerden, gemiddeld 70 dagen. Van hen keerde twee derde terug in de samenleving, één derde werd overgeplaatst naar een andere inrichting.

In een arrestantenregime worden geplaatst: tot gevangenisstraf veroordeelden die zich niet gemeld hebben om een gevangenisstraf te ondergaan of zich aan de uitvoering ervan hebben onttrokken, personen die een opgelegde boete niet hebben betaald of hun taakstraf niet hebben afgemaakt en personen die in gijzeling worden genomen wegens het niet betaald hebben van verkeersboetes. De populatie wordt gezien als een groep met veel problemen. Het gaat om mensen die vaak moeilijk bereikbaar wegens het ontbreken van een vast woonadres. Het gaat ook om mensen die zich niet coöperatief opstellen bij het betalen van opgelegde boetes en of het ondergaan van taakstraffen. Ze worden vaak gezien als mensen die slecht voor zichzelf kunnen zorgen en moeilijkheden

hebben om voor zichzelf op te komen. Onder hen zijn veelplegers, psychisch gestoorden en verslaafden oververtegenwoordigd. Wanneer ze als arrestant worden aangehouden hebben ze vaak meer vonnissen te ondergaan. De toename van de capaciteitsbehoefte van het gevangeniswezen voor de komende jaren wordt vooral veroorzaakt door de toename van het aantal arrestanten. Die toename is een direct gevolg is van de stijging van het aantal boetes en taakstraffen in de afgelopen jaren. Tijdens eerdere onderzoeken is de Ist gestoten op de problematische kenmerken van deze groep gedetineerden en op de sobere condities waaronder zij hun detentie ondergaan. Daarom wordt in dit rapport nader ingegaan op dit regime en de kenmerken van deze groep gedetineerden.

Tot 1995 was Lunette in gebruik als gesloten gevangenis voor langgestrafte jonge mannen en werd er veel vakopleiding gegeven. Na ingebruikname van de nieuwbouw van de andere PI in Zutphen, De Ooyerhoek, werd de inrichting gesloten. Vanwege capaciteitsproblemen werd Lunette tijdelijk opnieuw in gebruik genomen, eerst voor vreemdelingen, later als huis van bewaring. Een deel van de accommodatie (arbeidszalen, multifunctioneel centrum) is buiten gebruik gesteld.

De allernoodzakelijkste voorzieningen zijn getroffen om het gebouw nog veilig te kunnen blijven gebruiken. De gemeente heeft een tijdelijke gebruiksvergunning afgegeven. DJI heeft besloten het gebouw uiterlijk 1 januari 2008 te sluiten. De locatiedirectie voert een plan van aanpak uit dat erop gericht is de kwaliteit en de veiligheid met gebruik van de volledige capaciteit tot aan de sluiting te handhaven, werkgelegenheid binnen de PI Achterhoek te garanderen na de sluiting en verlies van deskundigheid en ervaring van vooral executief personeel te voorkomen.

1.5 Recent onderzoek

De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming heeft op 15 januari 2002 een bezoek aan de inrichting gebracht. In het rapport wordt melding gemaakt van de ontoereikende gebouwelijke voorzieningen, het sluitingsperspectief, de motivatie van executief personeel, en het positieve oordeel van gedetineerden over de bejegening door executief personeel.

De Ist deed in 2006 diverse onderzoeken waarin conclusies getrokken werden over de kenmerken van de arrestantenpopulatie en het regime waarin de arrestanten worden ondergebracht.

In het onderzoek Uitvoering werkstraffen reclassering (januari 2006) concludeerde de ISt dat het grootste deel van alle opgelegde werkstraffen zonder problemen wordt uitgevoerd en dat een klein deel van de werkstraffen een problematisch verloop heeft of niet wordt afgerond. De persoon van de werkgestrafte en zijn problemen zijn daarin de belangrijkste factor.

In het onderzoek Uitvoering Penitentiare Programma's (september 2006) concludeerde de ISt dat veel gedetineerden (een toenemend aantal) tijdens een detentieperiode meer vonnissen ondergaan, waarvan vervangende boetes het grootste deel uitmaken. Voor de helft van de gedetineerden geldt, dat gelijktijdig of aansluitend aan een gevangenisstraf van langer dan een half jaar één of meer andere vonnissen worden ten uitvoer gelegd. In twee derde van deze gevallen wordt daardoor plaatsing in een Penitentiair Programma onmogelijk, waardoor de voorbereiding van deze gedetineerden op de terugkeer in de samenleving wordt belemmerd.

In het onderzoek PI Arnhem locatie De Berg (mei 2006) concludeerde de ISt dat de rechtspositie van de arrestantenpopulatie fragiel is omdat de detentie voor deze doelgroep sober is vormgegeven, en dat er zijn signalen dat een beheersmatige aanpak van deze doelgroep de overhand heeft. Dat wordt gezien als een risico vanwege de problematische kenmerken van deze doelgroep.

In het onderzoek PI Arnhem locatie Arnhem Zuid (juni 2006) concludeerde de ISt dat het versoberde dagprogramma in combinatie met de verminderde personeelssterkte leidt tot minder contacten tussen personeel en gedetineerden. Het risico bestaat daardoor dat belangrijke signalen rond gedetineerden op de werkvloer niet worden opgemerkt. Over arrestanten die op vrijdagmorgen uit de politiebureaus worden aangeleverd ontbreekt vaak belangrijke (medische) informatie. Een toenemend aantal van deze arrestanten is verslaafd of min of meer gedragsgestoord.

In het inspectieonderzoek PI Zuid West locatie Torentijd (november 2006) concludeerde de ISt dat het dagprogramma voor arrestanten in Torentijd voldoet aan de formele eisen, maar dat er niet wordt deelgenomen aan arbeid of onderwijs. De ene helft van de dag zit men op cel, de andere helft is voor recreatie. De celdeuren staan open en men kan zich vrijelijk over de afdeling bewegen. Het aantal uren dat achtereenvolgens op cel wordt doorgebracht is een aantal malen per week meer dan vierentwintig uur. Dat is een punt van zorg.

2 Bevindingen

2.1 Plan van aanpak voorbereiding sluiting Lunette

De locatiedirectie heeft voor de sluiting een plan van aanpak ontwikkeld. Dat plan heeft de instemming van de medezeggenschap. Medewerkers worden geïnformeerd over de uitvoering van het plan van aanpak. Door inzet van medewerkers uit de DJI-pool en van arbeidscontractanten, verdeeld over de locaties van de PI Achterhoek, is het mogelijk gebleken om voor alle executieve medewerkers in vaste dienst na sluiting van Lunette werk in de regio te garanderen. De ophoging van de executieve formatie van de PI de Achterhoek in verband met aangescherpte eisen op het terrein van de brandveiligheid heeft eraan bijgedragen dat het herplaatsingsprobleem sneller dan verwacht kon worden opgelost. Een team van achttien ervaren piw'ers draagt nu zorg voor de uitvoering van het dagprogramma, bijgestaan door functionarissen (instructeur lichamelijke opvoeding en bibliothecaris) uit andere locaties van de PI Achterhoek. Tenzij ze zelf vóór de sluiting vrijwillig een andere functie vinden is passend werk binnen de eigen organisatie voor hen gegarandeerd, zodat ze ook tot de sluiting in Lunette kunnen blijven werken. Op de plaatsen die voor hen worden opgehouden worden thans arbeidscontractanten en DJI-poolmedewerkers ingezet. Er zijn nog acht (specialistische) medewerkers voor wie nog geen passende functie is gevonden.

2.2 Dienstverlening Shared Service Centrum

De dienstverlening van het Shared Service Centre (SSC) - vooral het overboeken van geld voor gedetineerden - is sinds de start van het SSC een probleem geweest. Weliswaar zijn een aantal problemen opgelost, maar er moeten ook na twee jaar nog wekelijks correcties worden doorgevoerd, omdat geld voor gedetineerden niet of verkeerd is overgemaakt. Dat heeft ook geleid tot een aantal gegrond verklaarde klachten. Door iedere week te telefoneren met het

SCC lukt het om acute problemen, die voor gedetineerden grote impact hebben, op te lossen.

2.3 Rechtspositie

2.3.1 Algemeen

In het algemeen wordt de rechtspositie van gedetineerden gehandhaafd. De inrichting heeft creatieve oplossingen gevonden, om het sobere regime voor gedetineerden met beperkte middelen te kunnen uitvoeren. Daardoor is het mogelijk om gedetineerden bijna dertig uur per week, i.p.v. het wettelijke minimum van achttien uur, uit te sluiten uit hun cel. Een van de daarbij gemaakte keuzes is dat er - behalve voor een kleine groep gedetineerden in de huisdienst - geen arbeidsmogelijkheden meer zijn in de Lunette. Gedetineerden kunnen slechts op één moment in de week - op woensdag - bezoek ontvangen. Afdeling en celnummer zijn bepalend voor het tijdstip waarop het bezoek kan plaatsvinden. De gedetineerden zijn maximaal vier uur per dag uitgesloten uit hun cellen, vooral voor persoonlijke verzorging, luchten en recreatie. Volgens gedetineerden kan de netto luchtijd van één uur per dag niet op alle momenten worden gegarandeerd. Binnen het op zich ruim bemeeten aantal uren recreatie hebben de gedetineerden gelegenheid om te sporten of de bibliotheek te bezoeken. De mogelijkheden om te telefoneren binnen de recreatietijd worden toereikend geacht. De voorzieningen zijn minder geschikt om vertrouwelijke telefoongesprekken te voeren. Met de sterk wisselende bevolking lukt het de inrichting niet om een gedetineerdencommissie in stand te houden.

2.3.2 Huisregels

De huisregels worden op verzoek verstrekt aan gedetineerden of liggen op de cellen. De huisregels zijn alleen in beschikbaar in de Nederlandse taal. Er is geen gestructureerde intake op de afdelingen, omdat piw'ers daarvoor onvoldoende tijd hebben.

2.3.3 Beklag

Veel klachten komen door bemiddeling tot een oplossing. In het afgelopen jaar heeft de beklagcommissie zes maal uitspraak moeten doen over een klacht.

2.3.4 Dagprogramma

Aan het begin en aan het eind van de dag (omstreeks acht en vijf uur) is er voor alle gedetineerden de mogelijkheid om de kampeertoiletten te legen en water te halen. Verder zijn er afwisselend voor de afdelingen recreatiemomenten op de ochtenden en de middagen ingebouwd. Op de grote arrestantenafdeling worden dan 53 gedetineerden uitgesloten, die over drie etages verspreid zijn, die van de toiletten/natte hoeken op de etages gebruik kunnen maken, en die in de recreatiezaal kunnen verblijven. Op hen wordt toezicht gehouden door minimaal drie piw'ers, die op sommige tijdstippen worden bijgestaan door drie piw'ers met ambulante taken. Binnen de recreatietijd hebben de gedetineerden de mogelijkheid om op enkele tijdstippen deel te nemen aan sport, fitness en om de bibliotheek te bezoeken.

2.3.5 Toegang medische zorg

De intake en toegang tot de medische dienst is afgestemd op de aard van de populatie. Er is een grote instroom van mensen, die psychische en gezondheidsproblemen hebben. De verpleegkundigen doen een eerste snelle intake, op het moment dat een gedetineerde binnenkomt. Meestal volgt een uitgebreide medische intake op de eerstvolgende werkdag. Relevante informatie wordt gedeeld met andere functionarissen in het wekelijks plaatsvindende detentieberaad, waar alle nieuw inkomsten worden besproken. De toegang tot de arts verloopt via de verpleegkundige. De bezetting verpleegkundigen is verhoogd en aangepast aan het grote aantal in- en uitstromende gedetineerden. De verpleegkundigen doen ook moeite om informatie over de binnenkomende gedetineerden te krijgen van de politiebureau's, waar gedetineerden veelal hebben verbleven voordat ze in Lunette werden geplaatst. Over het resultaat van die inspanningen zijn ze niet tevreden. Regelmatig komen gedetineerden binnen met gezondheidsproblemen en ontbreekt informatie over hoe in de medische zorg en de medicijnbehoefte is voorzien tijdens het verblijf in de politiecel.

2.3.6 Hygiëne en verzorging

Gedetineerden vinden de hygiëne en verzorging ontoereikend. Genoemd worden het ontbreken van sanitair (toilet en stromend water) op cel, de stank van de toiletten, de onderhoudsachterstand, de versleten handdoeken en smerige kussens. Gedetineerden klagen ook over het feit dat er voor de verschillende levensbeschouwingen wel verschillende maaltijden worden aangeboden, maar dat er soms vijftien verschillende maaltijden per dag worden

uitgedeeld. Daardoor kan het ook gebeuren, dat gedetineerden dagen achtereen dezelfde maaltijd krijgen.

Gedetineerden die geplaatst zijn in een isolatiecel worden gelucht in een cel die identiek is aan de cel waarin ze geïsoleerd zijn, maar waarin het raam en de sponningen zijn vervangen door open tralies. Het is de ruimte waarin ze een sigaretje mogen roken.

2.4 Veiligheid

2.4.1 Voorzieningen en procedures

Er zijn pragmatische afwegingen gemaakt om het gebruik van de Lunette nog enige tijd voort te kunnen zetten. De gedetineerdenpopulatie (arrestanten en preventieven) wordt geacht geen groot ontsnappingsrisico te vertegenwoordigen, want gedetineerden die wel als zo'n risico worden beschouwd worden bij voorkeur elders geplaatst.

De elementaire voorzieningen in het kader van brandveiligheid (rookmelders, een brandmeldinstallatie, voldoende watertoevoer) zijn recent nog verbeterd. Een cel-intercominstallatie ontbreekt echter. Delen van het gebouw zijn buiten gebruik gesteld.

Een in 2006 uitgevoerde Externe Security Audit (ESA) laat zien dat er weliswaar loyaal en goed gemotiveerd personeel is, maar dat de inrichting aan veel specifieke eisen met betrekking tot de beveiliging niet voldoet. Dat de toegangscontrole niet goed wordt uitgevoerd, werd toen geconstateerd maar dat bleek ook tijdens deze inspectie. Veel functionarissen hebben toestemming hun mobiele telefoon mee naar binnen te nemen, waardoor de grens wie dat niet mag onduidelijk wordt. Personeel gaat niet altijd piepvrij door de detectiepoort naar binnen.

De Risico- Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) uit 2006 toont dat er een groot onoplosbaar knelpunt is voor personeel en gedetineerden. Dat is het klimaat in het gebouw: 's zomers hitte, 's winters koude en lekkages. Dat probleem wordt onoplosbaar geacht. Wel wordt ervoor gewaakt dat de inrichting schoon blijft uitzien.

Binnen de inrichting wordt sterk vertrouwd op directe communicatie, op goede samenwerking en afstemming en op de kennis en ervaring van medewerkers. De kleinschaligheid van de inrichting, de positieve betrokkenheid van personeel en het open overlegklimaat dragen daaraan bij. Ook tijdens formele overlegsituaties wordt er gependeld tussen het formeel afprocederen van zaken, en het met een

half woord voor de goede verstaander aanduiden van een probleem of oplossingsrichting.

2.4.2 Incidenten

De inrichting is er trots op dat het aantal incidenten beperkt is. Het aantal situaties waarin alarm geslagen wordt is beperkt. Ook het aantal situaties waarin met geweld moet worden opgetreden is klein. Hoewel de gedetineerdenpopulatie zeer problematische kenmerken heeft, vinden er niet veel escalaties plaats. Dat blijkt ook uit de incidentmeldingen. De factoren die daarin een rol spelen zijn: de screening bij binnenkomst, het slagvaardig kunnen optreden als er problemen rijzen, de mogelijkheid om een beperkt aantal gedetineerden op een kleine afdeling met wat meer rust te huisvesten, de ervaring van het uitvoerend personeel, de frequente aanwezigheid van leidinggevenden op de werkvloer, het feit dat gedetineerden wel tevreden zijn over de ruime invulling van het regime, en het contact van gedetineerden met uitvoerend personeel.

Toch zijn er structurele risico's. Naar het oordeel van stafleden en directie is de zorg voor en hulp aan gestoorde gedetineerden ontoereikend. Velen van hen verkeren of raken in een crisis tijdens hun verblijf in detentie. Door de regionale bestemming treffen gedetineerden, die in hetzelfde circuit buiten verkeren en soms iets met elkaar af te rekenen hebben, elkaar weer in Lunette. Een ander risico is dat tijdens de recreatie-uren grote aantallen gedetineerden zich over de etages, de recreatiezaal, de natte hoeken (sanitaire units) kunnen verspreiden zonder dat er nog effectief toezicht kan worden uitgeoefend. Dat tijdens de recreatie alle celdeuren geopend blijven, wordt door piw'ers en gedetineerden als gemakkelijk, respectievelijk positief ervaren, maar moet als een extra veiligheidsrisico worden aangemerkt. Piw'ers worden tijdens de recreatie-uren op alle afdelingen ingezet, waardoor gedetineerden en personeelsleden over en weer elkaar vaak nauwelijks kennen.

2.4.3 Veiligheidsbeleving

De in 2004 uitgevoerde gedetineerdersurvey, waarin de Lunette op een groot aantal punten significant lager scoorde dan het gemiddelde van de huizen van bewaring, wordt door geen van de gesprekspartners als een goede graadmeter beschouwd, omdat er op het tijdstip dat dat onderzoek plaatsvond allerlei ingrijpende veranderingen aan de orde waren voor personeel en gedetineerden. Gedetineerden spreken waardierend over de gemoedelijke omgang en de respectvolle bejegening.

Personeelsleden spreken hun waardering uit over het feit, dat de in het kader van het plan van aanpak sluiting Lunette afgesproken ondergrens met betrekking tot kwaliteit en ervaring van personeel goed gehandhaafd wordt. Piw'ers geven aan dat de personele bezetting op de afdelingen tijdens de recreatieblokken eigenlijk ontoereikend is om goed overzicht te houden, maar spreken ook uit zich desondanks niet onveilig te voelen.

2.4.4 Drugs

Er wordt opgetreden tegen invoer en gebruik van drugs. Bij binnenkomst worden alle gedetineerden gevisiteerd. Controle van bezoekers, visitatie na bezoek en na het verlaten van de inrichtingen vindt systematisch plaats, urinecontroles worden steekproefsgewijze en op verdenking ingezet. Ook worden urinecontroles uitgevoerd in het kader van de verlofregeling. Het gebruik van drugs vormt de belangrijkste reden waarom gedetineerden disciplinair gestraft worden. Er wordt geen voorlichting gegeven met betrekking tot (de risico's en gevaren van) het gebruik van drugs. Er is beperkte aandacht voor doorgeleiding van gedetineerden richting verslavingszorg. In 2006 werden vier gedetineerden direct doorgeplaatst naar de Beperkt Beveiligde Inrichting voor gedetineerden die aan hun verslavingsproblematiek willen werken in Doetinchem.

2.4.5 Integriteit

Er zijn inspanningen op het terrein van het integriteitsbeleid. De commissie integriteit van de PI Achterhoek is vorig jaar nieuw leven ingeblazen. Negatieve uitkomsten van het landelijke personeelstevredenheidsonderzoek, waarin naar voren kwam dat er sprake is van agressie en dreiging tussen personeelsleden, hebben geleid tot trainingen van leidinggevenden en teams, om het bespreekbaar maken van onderlinge verhoudingen te verbeteren. Binnen de op samenwerking gerichte cultuur van Lunette hebben die trainingen volgens de directie positief uitgewerkt.

Er zijn in het afgelopen jaar enkele meldingen gedaan bij leidinggevenden, met steun van de vertrouwenspersoon, die tot maatregelen hebben geleid.

De medewerkers zijn op de hoogte van het bestaan van vertrouwenspersonen seksuele intimidatie en integriteit binnen de inrichting.

2.4.6 Communicatie personeel gedetineerden

Executief personeel is van oordeel dat er nog redelijk wat ruimte is voor de dagelijkse communicatie met gedetineerden. Gedetineerden prijzen de inzet van

enkele ervaren piw'ers die gedetineerden de gelegenheid geven om hun verhaal te doen. De directie signaleert dat er vooral op de afdeling voor preventieven contact is tussen personeel en gedetineerden, en dat dat op de arrestantenafdeling aanmerkelijk minder het geval is. Dat is ook de opvatting van enkele stafleden, die uitspreken dat vooral arrestanten onvoldoende mogelijkheden en uitnodigingen krijgen om zich uit te spreken over hun problemen, waardoor veiligheidsrisico's ontstaan. Ze karakteriseren de arrestanten als een groep die overwegend slecht voor zichzelf kan opkomen, waar veel gedrags- en psychiatrische problematiek aan de orde is. Het zijn vaak verslaafden die aan het afkicken zijn. Ze zitten vaak dicht aan tegen depressies of er ontstaat een suïciderisico. Het beroep op het nemen van eigen verantwoordelijkheid heeft bij deze groep niet zoveel effect. Ze komen niet met een heldere vraag of een gedefinieerd probleem bij de juiste functionaris terecht. In dit sobere regime bied je die arrestanten eigenlijk niets, is de opvatting van de stafleden. Zij schetsen verder het volgende beeld: Op deze risicogroep wordt onvoldoende zicht gehouden, omdat er zo weinig contact- en observatiemomenten zijn. Er zou meer ruimte zijn om interveniërend of compenserend op te treden naar deze gedetineerden wanneer er een activerend regime zou zijn. Als deze gedetineerden al uit zichzelf het contact zoeken met een hulpverlener, dan zie je dat ze in hun wanhoop of stress bij iedereen briefjes hebben ingeleverd, in de hoop dat er iemand zal reageren. En als je met ze in gesprek komt, wordt je overspoeld met hun problemen, waarmee ze lang in hun eentje hebben rondgetobd. In die situatie lukt het nauwelijks om de problemen te herleiden tot een vraag of behoefte waar je als hulpverlener iets mee kunt.

De medische dienst en andere hulpverleners zien hun werk als defensieve geneeskunde en hulpverlening: je gebruikt de signalen die je krijgt om ernstige situaties en escalaties als suïcides te voorkomen.

Er wordt gewezen op het kenmerk dat veel arrestanten binnenkomen naar aanleiding van één vonnis, maar dat bij navraag er dan nog steeds meer zaken bijkomen. Onder de arrestanten zijn ook veel veelplegers. In de arrestantenpopulatie worden ook veel mensen aangetroffen die op straat leven, en voor wie het verblijf in de inrichting een periode van aansterken, van conditieopbouw en rust is.

De hulpverleners zien in de setting van Lunette naast grote risico's met betrekking tot deze gedetineerdenpopulatie ook enkele mogelijkheden: er is een goed functionerend detentieberaad, waar kwesties die zich voordoen wekelijks goed besproken kunnen worden, er is een minimale structuur waarin het gedrag

van gedetineerden geobserveerd en gerapporteerd wordt en die rapportage wordt gedeeld. Daarnaast zijn in deze kleine setting de communicatielijnen kort en kunnen ook in informele sfeer tussen functionarissen problemen worden opgepakt.

2.5 Reïntegratie

2.5.1 Diagnose en screening

De initiële screening van de directe medische problematiek is intern goed georganiseerd. Via de verpleegkundige of de arts kan de psychiater of de psycholoog, die met elkaar overleggen in het psychomedisch overleg (pmo), geconsulteerd worden. De (eventuele) informatie uit penitentiaire dossiers is tegenwoordig sneller beschikbaar. Vroeger duurde dat maanden, nu nog slechts weken. De meegeleverde informatie na het verblijf in de politiecel is vaak ontoereikend. Als zich tijdens het verblijf ernstige problemen ontwikkelen, wordt dat vaak niet onderkend. De inrichting tracht voor arrestanten met langere vonnissen binnen vier weken na binnenkomst een overplaatsing naar een passend regime te realiseren.

2.5.2 Voorbereiding terugkeer in de samenleving

Van de arrestanten keert negentig procent, van de preventief gehechten keert twee derde direct na een verblijf in Lunette terug in de samenleving. De inrichting stelt zich ten doel om te voorkomen dat gedetineerden na ontslag met een blauwe plastic zak buiten de deur worden gezet. Toch is dat nog heel vaak het geval. Gedetineerden zijn zelf niet actief en handig in het aanpakken en aan de orde stellen van de problemen. Het is ook haast toeval als een gedetineerde uit zichzelf tijdig de weg weet te vinden naar de medewerker maatschappelijke dienstverlening (mmd'er). De afspraken - als ze er al zijn - met de gemeentes, waarnaar de gedetineerden terugkeren, zijn nog niet operationeel. De twee mmd'ers slagen er maar in een beperkt aantal gevallen in om tijdig contacten te leggen met gemeenten in verband met problemen op het terrein van uitkering, huisvesting, legitimatie en zorgverzekeringhun best. De korte verblijfsduur van veel arrestanten bemoeilijkt dat ook.

Gedetineerden wijzen erop dat veel arrestanten na het verblijf in de inrichting met meer problemen eruit gaan dan waarmee ze binnenkwamen: relaties buiten zijn onder druk gekomen, financiële problemen zijn bijna altijd groter geworden.

2.5.3 Hulpverlening

De relatie met de reclassering en met de verslavingszorg (Taxus) wordt positief beoordeeld. Als een gedetineerde bij hen bekend is nemen ze na afloop van de detentie de begeleiding wel over.

Het is vaak moeilijk om de gedetineerden over te dragen aan zorginstellingen, waarmee ze eerder contact hadden. Gedetineerden, maar ook zorginstellingen, gedragen zich daarin soms dwars. In crisissituaties lukt het soms nog wel om via psycholoog of psychiater om passende zorg of hulpverlening op gang te brengen.

3 Conclusies

3.1 Algemeen

Het perspectief van sluiting, de ontoereikende accommodatie en voorzieningen en de problematiek van de gedetineerdenpopulatie zijn factoren die een goed functioneren van de inrichting bemoeilijken. De betrokkenheid en de deskundigheid van medewerkers, de korte lijnen en de openheid in de communicatie, de kleine schaal waarop georganiseerd wordt, het vermogen om creatief om te gaan met de beperkingen die er zijn en het feit dat de directie erin geslaagd is aan de sluiting een toekomstperspectief voor medewerkers te verbinden zijn de factoren die eraan bijdragen, dat er nochtans op enkele terreinen een acceptabel regime kan worden gevoerd.

De inrichting biedt gedetineerden een regime, dat enige ruimte biedt voor onderlinge hulp en steun, voor een gemoedelijke omgang met piw'ers, en dat ook enige afleiding verschaft. Door een creatieve inzet van personeel zijn gedetineerden bijna twee maal zoveel uren per week uitgesloten uit hun cellen, als minimaal voorgeschreven is (30 in plaats van 18 uur) en als in veel andere arrestanteninrichtingen de praktijk is.

Die aanpak brengt enkele risico's met zich mee. Tijdens een groot deel van de tijd waarin gedetineerden zijn uitgesloten kan onvoldoende toezicht worden uitgeoefend. De grote aantallen gedetineerden die zijn uitgesloten op hetzelfde moment en de onoverzichtelijkheid van de ruimtes waar gedetineerden dan kunnen verblijven (etages, natte hoeken, cellen, recreatieruimtes) in relatie tot het aantal toezichthoudende medewerkers speelt daarbij een rol. Daardoor hebben piw'ers onvoldoende zicht op wat zich tussen gedetineerden kan afspelen (vechtpartijen, afrekeningen).

Een ander risico komt voort uit het feit dat er onvoldoende gestructureerde contacten tussen gedetineerden en piw'ers plaatsvinden, waardoor een tijdige signalering van problemen van gedetineerden en pro-actieve beïnvloeding van gedragsproblemen onvoldoende kan plaatsvinden. Het werk van de specialistenstaf krijgt daardoor het karakter van crisispreventie.

Een derde risico hangt samen met de kenmerken van een belangrijk deel van de arrestantenpopulatie: niet goed in staat om voor zichzelf op te komen en door verslaving of stoornissen en de stress van de plotselinge insluiting gepredisponeerd om in crisis te raken.

Een vierde risico betreft het karakter van het regime dat een sterk laissez faire karakter heeft: gedetineerden zijn gedurende enige tijd uitgesloten en zijn niet verplicht om deel te nemen aan het programma dat plaatsvindt. Juist de gedetineerden die beantwoorden aan het hierboven geschetste profiel behoeven een activerende benadering, waarmee ze ook geprikkeld worden om voor zichzelf op te komen en hun problemen aan te pakken. Het gevolg is dat gedetineerden niet gestimuleerd worden om problemen die samenhangen met hun terugkeer in de samenleving zelf aan te pakken en dat de beschikbare capaciteiten van mmd'ers, het bureau selectie en detentiebegeleiding (bsd) en hulpverleners niet optimaal wordt benut.

De Ist schat de ernst van deze risico's zo hoog in dat zij de voorgenomen sluiting onderschrijft, en de door sommigen uitgesproken verwachting of hoop dat nog tot een verlenging besloten zou kunnen worden met klem ontraadt. Om in de tussenliggende periode de hierboven geschetste risico's te beperken moet de inrichting maximaal inzetten op het benutten van de mogelijkheden van piw'ers om dagelijkse contacten te onderhouden met alle gedetineerden, en over hun bevindingen te rapporteren.

De Ist stelt vast dat het Plan van Aanpak Sluiting Lunette is voorbereid en wordt uitgevoerd op een wijze die draagvlak heeft bij medewerkers en die optimaal bijdraagt aan het functioneren van de inrichting tot het moment waarop de inrichting feitelijk buiten gebruik gesteld wordt.

De Ist concludeert dat twee jaar na de oprichting van het SCC een voor gedetineerden in Lunette zeer belangrijk financieel proces, het uitvoeren van overboekingen naar de rekening courant van gedetineerden nog niet foutenvrij wordt uitgevoerd. Dat blijkt uit het feit dat er zich twee jaar lang herhaaldelijk fouten hebben voorgedaan die geleid hebben tot gegronde klachten, en uit het feit dat nog wekelijks in telefonisch contact met het SSC onjuiste overboekingen moeten worden gecorrigeerd. De Ist acht dat - gegeven de afhankelijke positie van gedetineerden - onaanvaardbaar.

3.2 Rechtspositie

Het gebouw waarin Lunette gehuisvest is voldoet niet meer aan gangbare standaards. Dat betreft de functionaliteit, maar ook de onderhoudstoestand. Daarom onderschrijft de Inspectie de conclusie die DJI getrokken heeft dat de inrichting gesloten moet worden. Voortgaand gebruik wordt beschouwd als een aantasting van het recht van gedetineerden op goede en veilige huisvesting. Het ontbreken van sanitair op cel, de onoverzichtelijkheid van de afdelingen in relatie tot de personele bezetting, de risico's die voort kunnen vloeien uit de lekkages bij regen, de klimaatsbeheersingsproblemen in zomer en winter, de voorzieningen rondom de isolatiecellen (met name de inrichting van de luchtruimte bij de isolatiecellen) leiden tot deze conclusie.

De Ist constateert dat door een creatieve inzet van personeel de gedetineerden een programma kan worden geboden met aanmerkelijk meer recreatie-uren dan het wettelijk voorgeschreven minimum.

De Ist concludeert op grond van het dagprogramma en het gesprek met gedetineerden, dat de netto luchtijd van één uur niet voor alle groepen gedetineerden op alle dagen gehaald wordt.

De Ist concludeert dat de distributie van maaltijden in Lunette slordig verloopt, waardoor het mogelijk wordt dat gedetineerden op opeenvolgende dagen dezelfde warme maaltijd verstrekt krijgen.

3.3 Veiligheid

De Ist stelt vast dat de regels met betrekking tot het piepvrij door de detectie gaan, en het niet naar binnen nemen van mobiele telefoons niet ten aanzien van iedereen die de inrichting betreedt op dezelfde manier worden nageleefd.

De Ist concludeert ook dat de veiligheid van gedetineerden niet voldoende gewaarborgd is. Psychische problemen die niet direct bij binnenkomst duidelijk zijn, maar tijdens de detentie ontstaan worden niet altijd onderkend. Er is te weinig gestructureerd contact tussen gedetineerden en medewerkers van de inrichting. De informatievoorziening vanuit de politie over de ingesloten arrestanten is onvoldoende.

Bovendien is het toezicht op groepen gedetineerden tijdens de recreatieblokken ontoereikend, waardoor tussen gedetineerden escalatie kunnen voorkomen.

De Ist concludeert ook dat het aantal incidenten en escalaties beperkt is. Ze onderschrijft de opvatting die in de inrichting genoemd werd dat veel incidenten voorkomen worden door de deskundigheid van personeel, de korte

en directe communicatielijnen, maar acht dat onvoldoende betrouwbare mechanismen om incidenten te voorkomen en te beheersen.

3.4 Integratie

De Ist concludeert dat de inrichting met lege handen staat, als het gaat om het leveren van een bijdrage aan de reïntegratie van verreweg het grootste deel van de gedetineerden die jaarlijks worden ingesloten. Op de problematiek van vooral de arrestantenpopulatie wordt een ontoereikend antwoord gegeven. Voor onderkenning en behandeling van psychiatrische en gedragsproblemen zijn onvoldoende mogelijkheden. De arrestanten worden onvoldoende ondersteund om hun weg te vinden naar de juiste loketten en voorzieningen binnen en buiten de inrichting. De korte en vaak nog onzekere verblijfsduur maakt dat vaak niet tijdig en planmatig hulp ingezet kan worden. Arrestanten worden onvoldoende gestimuleerd om zelf verantwoordelijkheid te nemen door het weinig activerende regime. Er zijn onvoldoende gestructureerde dagelijkse contacten tussen piw'ers en arrestanten. De afspraken over de informatievoorziening over de ingesloten arrestanten door de politie functioneren onvoldoende. De in het kader van het Nazorgproject gemaakte samenwerkingsafspraken met gemeentes over de zorg voor gedetineerden bij problemen met huisvesting, legitimatie, zorgverzekering en inkomen na afloop van de detentie werken niet.

4 Aanbevelingen

4.1 Aanbevelingen aan DJI

Maak het voorgenomen besluit om uiterlijk op 1 januari 2008 de locatie Lunette van de PI Achterhoek te sluiten definitief en voer het uit.

Onderzoek of het door Lunette ontwikkelde Plan van Aanpak Voorbereiding Sluiting de basis kan vormen voor een bij eventuele sluiting van andere afdelingen of inrichtingen te hanteren protocol.

Ontwikkel samen met de politie een standaard voor de informatie die overgedragen wordt wanneer een arrestant overgeplaatst wordt van een politiecel naar een penitentiaire inrichting en leg in een protocol vast hoe die informatie tijdig overgedragen wordt.

Onderzoek de problemen tussen het SSC en de locatie Lunette met betrekking tot de verwerking van de financiële overboekingen van gedetineerden en los deze op.

Leg de normen vast waaraan luchtkooien bij isolatie- en strafcellen moeten voldoen.

Onderzoek met het oog op de implementatie van nieuw beleid voor de verhouding tussen aantallen personeelsleden en gedetineerden welke factoren in de locatie Lunette van invloed zijn op de positieve veiligheidsbeleving van piw'ers.

Onderzoek of het vigerende nazorgbeleid toereikend functioneert voor de grote groep gedetineerden, die jaarlijks als arrestant wordt ingesloten.

4.2 Aanbevelingen aan locatie Lunette

Waarborg binnen het dagprogramma dat de netto luchtijd van één uur per dag voor alle gedetineerden gehandhaafd wordt.

Geef gedetineerden die in de isolatie- of strafcel verblijven de mogelijkheid om te luchten op een van de luchtplaatsen van de inrichting.

Zorg ervoor dat een bekend gemaakt weekmenu (eventueel met keuzemogelijkheden) de basis vormt voor de verstrekking van de dagelijkse warme maaltijden.

Zorg voor een eenduidig en eenvoudig protocol dat bij binnenkomst van personeel en bezoekers gehanteerd wordt en handhaaf de toepassing van dat protocol.

Draag de piw'ers op om dagelijks met alle gedetineerden contact te hebben en bewaak dat van het verloop van die contacten verslag wordt opgemaakt.

Zorg ervoor dat er tijdens de recreatie-uren voldoende personeel op de afdelingen is om de veiligheid van personeelsleden en gedetineerden te waarborgen.

Zorg ervoor dat de medewerker maatschappelijke dienstverlening direct na binnenkomst en zodra de vertrekdatum duidelijk is contact heeft met alle gedetineerden om problemen met betrekking tot financiën, zorgverzekering, huisvesting en identiteit in beeld te brengen, en acties gericht op de oplossing van die problemen in gang te zetten.

Bijlage A: Afkortingen

Alfabetisch gerangschikt de afkortingen

bsd	bureau selectie en detentiebegeleiding
cvt	commissie van toezicht
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
ESA	Externe Security Audit
hvb	huis van bewaring
ISt	Inspectie voor de Sanctietoepassing
PI	Penitentiaire Inrichting
piw'er	penitentiair inrichtingswerker
mmd'er	medewerker maatschappelijk dienstverlening
RI&E	Risico- Inventarisatie en Evaluatie
RSJ	Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming
SSC	Shared Service Centre

Bijlage B: Bronnen

Incidentenregistratie
Overzicht behandelde klachten 2006
Registratie deelname executieve medewerkers aan zelfverdedigingsvaardigheden
Registratie instroom, uitstroom, verblijfsduur gedetineerden
Verslagen teamoverleg
Verslagen detentieberaad
Overzicht van de bestemmingen en de regiemsdifferentiatie (incl. aantallen detentieplaatsen)
Plattegrond van de locatie
Jaarplan 2005 / 2006
Jaarverslag 2005
1^e en 2^e Viermaandsrapportage 2006
Recente resultaten gedetineerdensurvey (indien voorhanden)
Meldingen bijzondere voorvallen 2005-2006
Huisregels
Straf- en maatregelenbeleid
Dagprogramma's van de differentiaties
Dienstinstructies / protocollen / calamiteitenplan
Beveiligingsaudit (indien beschikbaar)
Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) en daarop gebaseerd beleidsplan
Plan van Aanpak voorbereiding sluiting

Bijlage C: Toetsingskader

Rechtspositie			
Specifiek toezichtcriterium	Hoofdvraag	Aanzet tot norm en bron	Informatievraag
Justitiabele is op de hoogte van zijn rechten en plichten	1. Worden de gedetineerden geïnformeerd over de regels waar zij zich voor een goede uitvoering van de vrijheidsbeneming aan houden moeten?	De instelling informeert de justitiabele bij binnenkomst en gedurende detentie in een voor hem begrijpelijke taal over zijn rechten en plichten. (art. 41 lid 1 EPR en art. 56 Pbw) Gedetineerde vreemdelingen worden in het bijzonder gewezen op het recht om de consulaire vertegenwoordiger van zijn land van zijn detentie te informeren	Ontvangt de gedetineerde bij binnenkomst schriftelijke informatie (de huisregels) omtrent: de voorschriften voor bejegening van gedetineerden, de categorie waartoe hij behoort, de disciplinaire regels, de toegestane methoden om informatie in te winnen en klachten in te dienen en alle andere zaken die gedetineerden dienen te weten om hun rechten en plichten te begrijpen en zich aan te passen aan het leven in de inrichting?
	2. Worden de gedetineerden geïnformeerd over de klachtregeling voor gedetineerden?	Gedetineerden worden bij binnenkomst en verdere detentie gewezen op hun recht een bezwaar- of verzoekschrift in te dienen, zich te wenden tot de maandcommissaris, een klaag- of beroepschrift in te dienen. (art. 41 en 42 EPR en art. 56 Pbw)	Ontvangt de gedetineerde bij binnenkomst informatie (schriftelijk en mondeling) over de bezwaar- en klachtprocedure? Staat in de huisregels duidelijk en in begrijpelijke taal waartegen, op welke wijze en in welke gevallen een verzoek- of bezwaarschrift, beklag- of beroepschrift kan worden ingediend?

		Rechtsbijstand; gedetineerde heeft recht op rechtsbijstand. (art. 18 Gw en art. 65 Pbw)	Zijn er mogelijkheden om de gedetineerde (juridische)hulp te bieden bij het indienen van een klacht en/of het bijstaan gedurende de klacht-procedure?
De inrichting draagt zorg voor het garanderen van de rechten van de gedetineerde.	3. Hoe wordt voorkomen dat op rechten van gedetineerden geen onnodige inbreuken worden gemaakt?	Gedetineerden worden aan geen andere beperkingen onderworpen dan die welke voor het doel van de vrijheidsbeneming of in het belang van de handhaving van de orde of de veiligheid in de inrichting noodzakelijk zijn. (art. 2 lid 4 Pbw)	Draagt de inrichting er zorg voor dat de privacy gedurende celinspecties, bij het ontvangen van bezoek, bij urinecontroles alsook inzage van het penitentiaire dossier alleen bij uitzondering en zo min mogelijk wordt beperkt?
			Vinden inbreuken op de lichamelijke integriteit op grond van duidelijke voorschriften en alleen plaats in situaties waarbij een minder ingrijpend middel niet effectief is (gebleken) of niet voorhanden is?
		Het nemen van sanctionerende en geweldmaatregelen vindt na zorgvuldige afweging plaats (proportioneel), niet willekeurig en met in achtname van de voorschriften en door daartoe bevoegde functionarissen (art. 35 Pbw, art. 1, 4, 5 en 51 lid 4 EPR)	Zijn er richtlijnen met betrekking tot sanctiebeleid?
			Komt het sanctie- en geweldbeleid overeen met wet- en regelgeving?
			Is het sanctiebeleid duidelijk voor medewerkers?
			Worden gedetineerden voldoende op de hoogte gesteld van het sanctiebeleid?
			Op welke wijze wordt intern toezicht gehouden op het zorgvuldig en proportioneel toepassen van sanctionerende en geweldmaatregelen?

			Wordt bij de toepassing van geweld achteraf de arts ingeschakeld om toe te zien op de conditie van de gedetineerde?
4. Waarborgt het dagprogramma de rechten van gedetineerden?	Levensovertuiging; gedetineerden zijn in de gelegenheid om geloofs- of levensovertuiging te belijden. (art. 41 lid 4 Pbw en art. 46 en 47 EPR)	Worden gedetineerden structureel in de gelegenheid gesteld om godsdienstige of levensbeschouwelijke bijeenkomsten bij te wonen en contacten met geestelijk verzorgers te hebben?	
	Contact onderhouden buitenwereld: gedetineerden worden in de gelegenheid gesteld om contact met de buitenwereld te onderhouden. (art. 13 Gw, art. 36 t/m 40 Pbw en art. 43 en 45 EPR)	Worden gedetineerden in de gelegenheid gesteld om te telefoneren, post te ontvangen en te versturen en bezoek te ontvangen?	
		Houdt het dagprogramma rekening met het recht van gedetineerden om minimaal eenmaal per week met personen buiten de inrichting te telefoneren?	
	Toegang medische en psychische zorg; gedetineerden hebben de mogelijkheid om een arts, psychiater, psycholoog of tandarts te consulteren. (art. 42 Pbw en art. 26, 27, 29 t/m 32 EPR)	Hebben gedetineerden goede toegang tot de medische en psychische zorg, in het bijzonder de inrichtingsarts, psycholoog en tandarts?	
	Onderwijs en kennisname nieuws; gedetineerden hebben met het oog op hun reïntegratie recht op deelname aan onderwijs en het kennismaken van nieuws. (art. 48 lid 1 Pbw en art. 45, 77 t/m 82 EPR)	Kunnen gedetineerden gebruik maken van onderwijsaanbod in en/of buiten de inrichting? Worden gedetineerden in de gelegenheid gesteld om dagelijks kennis te nemen van het nieuws?	

			Worden zij in dit verband standaard in de gelegenheid gesteld de inrichtingsbibliotheek te bezoeken?
		Arbeid; gedetineerde heeft recht op deelname aan de in de inrichting beschikbare arbeid. (art. 47 Pbw en art. 71 t/m 76 EPR)	Kunnen gedetineerden gebruik maken van het arbeidsaanbod in de inrichting?
		Recreatie/sport; gedetineerde heeft recht op gebruik maken van sport- en recreatie-activiteiten. (art. 48 lid 2, 49 Pbw en art. 83 t/m 85 EPR)	Houdt het dagprogramma rekening met de wettelijk voorgeschreven uren voor recreatie en sport?
		Luchten; gedetineerde moet dagelijks een uur in de buitenlucht zijn. (art. 24, 49 lid 3 en 55 lid 1 Pbw, art. 86 EPR)	Worden gedetineerden in de gelegenheid gesteld om dagelijks een uur in de buitenlucht te zijn?
		Hygiëne; gedetineerde heeft recht op persoonlijke hygiëne. (art. 44 Pbw, art 18 t/m 24 EPR)	Is er voldoende ruimte voor persoonlijke verzorging?
		Voedsel; de inrichting houdt rekening met geloof- en levensovertuiging bij het verstrekken van voedsel. (art. 44 lid 1 Pbw) Bij het aanbod van voedsel wordt rekening gehouden met, uit medisch oogpunt, goede kwaliteit en hoeveelheid. (art 25 EPR)	Wordt bij het aanbod van voedsel aan gedetineerden rekening gehouden met geloof- of levensovertuiging, en voldoende kwaliteit en kwantiteit?
		Overleg en vertegenwoordiging: directie draagt zorg voor regelmatig overleg met gedetineerden over detentiezaken. (art. 74 Pbw)	Worden gedetineerden in de gelegenheid gesteld georganiseerd te overleggen met de directie?

	<p>5. Heeft de inrichting aandacht voor het voorkomen van discriminatie?</p>	<p>De penitentiaire inrichting heeft aandacht voor het voorkomen van ongerechtvaardigd verschil in bejegening en het verbod op discriminatie. (art. 1 Gw en art. 2 EPR)</p>	<p>Hoe komt gelijke behandeling en het verbod op discriminatie in de bejegening van gedetineerden tot uitdrukking?</p>
	<p>6. Wordt bij het samenplaatsen van gedetineerden in één verblijfsruimte rekening gehouden met de belangen van de gedetineerden?</p>	<p>Bij de samenplaatsing van gedetineerden wordt rekening gehouden met de contra-indicaties voor samenplaatsing. (art. 16 lid 2 Pbw, art. 11a Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing DJI)</p>	<p>Op grond waarvan wordt bepaald of er contra-indicaties zijn voor samenplaatsing?</p>
	<p>Wie besluit of er sprake is van contra-indicaties voor samenplaatsing?</p>		
	<p>Worden gedetineerden in de gelegenheid gesteld om hun voorkeur uit te spreken voor een celgenoot?</p>		
	<p>De meerpersoonscellen voldoen aan specifieke eisen m.b.t. sanitair, ventilatie en verlichting. (art. 10 lid 2 en art 12a, Regeling eisen verblijfsruimte penitentiaire inrichtingen, DJI)</p>	<p>Zijn er afsluitbare kastjes voor elke gedetineerde?</p>	
	<p>Is er een goede afgeschermd toilet- en wasgelegenheid?</p>		
	<p>De privacy van de gedetineerde bij samenplaatsing wordt gewaarborgd.</p>	<p>Wordt er met een wisselrooster gewerkt?</p>	
<p>Op problemen die zich voordoen bij samenplaatsing van gedetineerden wordt adequaat gereageerd.</p>	<p>Wordt adequaat gereageerd op problemen die zich voordoen bij samenplaatsing van gedetineerden?</p>		

Veiligheid				
Specifiek toezichtcriterium	Hoofdvraag	Aanzet tot norm en bron	Informatievraag	
Voorzieningen in het kader van orde en veiligheid van de inrichting zijn te allen tijde technisch volledig bruikbaar en worden voortdurend volledig ingezet om de veiligheid te waarborgen	7. Zijn de veiligheidsvoorzieningen in de inrichting steeds operationeel en worden dagelijks alle handelingen verricht om de veiligheid van personeel en gedetineerden te waarborgen?	De veiligheidsvoorzieningen worden regelmatig onderhouden en gecontroleerd.	Hoe vaak worden de technische voorzieningen als detectiepoorten, sloten e.d. gecontroleerd?	
			Is het beheer van geautomatiseerde systemen zodanig geregeld dat deze alleen gemuteerd kunnen worden door de bevoegde functionarissen?	
			Is er een door de gemeente verstrekte gebruiksvergunning en worden de eisen daarvan regelmatig door een daartoe bevoegde instantie gecontroleerd?	
		De medewerkers reageren altijd alert op meldingen en onregelmatigheden met betrekking tot orde en veiligheid van de inrichting.	Zijn er interne regels die voorschrijven hoe te handelen in geval van het constateren van afwijken van het vereiste veiligheidspatroon van de inrichting?	Worden er alarmmeldingsoefeningen gehouden?
				Worden alarmmeldingen en de reacties daarop geëvalueerd?
				Hoe wordt gecontroleerd of het personeel alert reageert op de door de technische apparatuur geleverde informatie?

		Er is een calamiteitenplan dat de organisatie in staat stelt adequaat te reageren op ernstige incidenten en/of rampen.	<p>Is er een calamiteitenplan?</p> <p>Welke onderwerpen worden in dit plan geregeld?</p> <p>Is het plan afgestemd met politie, brandweer, ambulancedienst en andere autoriteiten/voorzieningen?</p> <p>Worden er oefeningen gehouden met het plan?</p>
Regelgeving gericht op handhaving orde en veiligheid wordt nageleefd.	8. Zijn medewerkers op de hoogte van en getraind in het hanteren van beperkende regels / geweldmaatregelen?	<p>De instructies gericht op het beperken van de rechten van gedetineerden en in het bijzonder het toepassen van geweld voldoen in ieder geval aan de volgende eisen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – de instructies zijn conform de Geweldsinstructies penitentiaire inrichtingen. (art. 40 EPR en art. 35 lid 4 Pbw) – op papier of elektronisch beschikbaar voor de medewerkers – in voor het personeel begrijpelijke taal opgesteld – worden in geval van wijziging beleid (of instructies) geactualiseerd. 	<p>Zijn er dienstinstructies gericht op handhaving van orde en veiligheid beschikbaar?</p> <p>Komt de inhoud van de dienstinstructies gericht op handhaving van orde en veiligheid overeen met wet- en regelgeving?</p> <p>Wordt de naleving van alle binnen de inrichting toegepaste regelingen en procedures door het management stelselmatig gecontroleerd, geëvalueerd en worden regelingen en procedures zonodig bijgesteld?</p> <p>Zijn de dienstinstructies gericht op handhaving van orde en veiligheid bekend bij de medewerkers?</p>

		<p>Alle (executieve) medewerkers worden structureel geschoold en getraind zodat er altijd voldoende vaardigheid is in het toepassen van de instructies. Hierbij is aandacht voor proportionele toepassing. (art. 40, 55 lid 2 en 63 lid 1 EPR)</p>	<p>Worden alle (executieve) medewerkers voldoende geschoold in de dienstinstructies gericht op handhaving van orde en veiligheid?</p>
			<p>Worden alle (executieve) medewerkers voldoende getraind in de dienstinstructies gericht op handhaving van orde en veiligheid?</p>
			<p>Wordt voldoende getoetst of executieve medewerkers voldoende vaardigheid hebben in het toepassen van de dienstinstructies gericht op handhaving van orde en veiligheid?</p>
			<p>Is bij het scholen en trainen van medewerkers, gericht op handhaving van orde en veiligheid, voldoende aandacht voor proportionele toepassing?</p>
		<p>Er is een calamiteitenteam dat getraind is om zorgvuldig en proportioneel geweld toe te passen. (art. 35 Pbw en art. 63 lid 3 EPR)</p>	<p>Bestaat er een calamiteitenteam?</p>
			<p>Is het calamiteitenteam voldoende uitgerust om zijn werkzaamheden te kunnen uitvoeren?</p>
			<p>Is het calamiteitenteam extra getraind op proportionele inzet?</p>

Er wordt samen- gewerkt met keten- partners (om de gevolgen van inci- denten te beheersen en calamiteiten te voorkomen op het terrein van veiligheid)	9. Wordt er samengewerkt met partners in de strafrechts- en veiligheidsketen?	Samenwerking bestaat tenminste uit: – er zijn randvoorwaarden gecreëerd zodat incidenten beheerst worden en calamiteiten zoveel mogelijk voorkomen worden. – er is sprake van periodiek overleg met de meest relevante ketenpartners.	Vindt er regelmatig overleg plaats met ketenpartners op het terrein van maatschappelijke veiligheid?
			Zijn er (schriftelijke) afspraken over samenwerking met ketenpartners op het terrein van maatschappelijke veiligheid?
Geweld, bedreiging en intimidatie binnen de inrichting wordt voorkomen.	10. Is er open communicatie tussen gedetineerden en medewerkers?	Communicatie tussen medewerkers en gedetineerden wordt gestimuleerd, zodat spanningen in omgang tussen gedetineerden en tussen gedetineerden en personeel geconstateerd kunnen worden. (art. 52 en 56 EPR)	Biedt het dagprogramma mogelijkheden voor commu- nicatie tussen medewerkers en gedetineerden en wordt dit voldoende gestimuleerd?
			Is het klimaat van bejegening respectvol?
			Worden klachten m.b.t. bejegening serieus opgepakt?
			Werkt de inrichting aan (verbetering van) de bejegening?
	11. Waarborgt het inrichtingsbeleid dat onderling geweld, bedreiging en intimidatie wordt voorkomen?	Bij de samenstelling van groepen en groepsactiviteiten wordt rekening gehouden met risicoprofielen van gedetineerden. (art. 11 en 12 EPR)	Wordt er rekening gehouden met bekend zijnde beheers en/of beveiligingsrisico's van gedetineerden?
			Zijn procedures omtrent winkeltegoeden, belmomenten, bestellingen winkel, ruilen goederen etc. beschreven? (Dit kunnen elementen zijn die vatbaar zijn voor intimidatie en bedreiging)
			Is er regelmatig overleg m.b.t. justitiabelen met functionarissen uit verschillende disciplines?

			Worden daarbij beslissingen m.b.t. groepssamenstelling genomen?
		Er is gerichte controle op de aanwezigheid van contrabande ter vermijding van veiligheidsrisico's.	Welke controles vinden in het kader van onderzoek op contrabande plaats?
		Personeelsinzet is afgestemd op beheersrisico's.	Is op momenten van directe contacten tussen justitiabelen de personeelsinzet voldoende?
		Incidenten worden geëvalueerd.	Worden voorkomende incidenten geëvalueerd?
			Leiden incidenten tot bijstelling van bestaand beleid?
Er wordt opgetreden tegen invoer van, handel in en gebruik van drugs.	12. Heeft de inrichting een samenhangend beleid gericht op voorlichting, begeleiding en bestrijding van drugs?	Er is een drugsbeleid dat voldoet aan de volgende eisen: – het is formeel vastgesteld. – medewerkers hebben kennis van de inhoud van het beleid. – er is samenhang tussen voorlichting, ontmoediging, begeleiding en bestrijding. – het beleid sluit aan op het zorgbeleid voor verslaafden. – er is sprake van evaluatie en bijstelling van beleid. (Nota drugsontmoedigingsbeleid)	Is er een vastgesteld drugsbeleid?
			Zijn medewerkers bekend met het drugsbeleid?
			Zijn de medewerkers betrokken bij het opstellen van het drugsbeleid?
			Is er voldoende samenhang in het beleid m.b.t. voorlichting, ontmoediging, bestrijding en zorg ten aanzien van verslaafden?
			Is actieve voorlichting een onderdeel van het vastgestelde drugsbeleid?
			Is er sprake van evaluatie van beleid wat kan leiden tot bijstelling van het beleid?

	13. Wordt er conform het vastgestelde drugsbeleid gewerkt?	<p>Toepassing van het drugsbeleid behelst in ieder geval:</p> <ul style="list-style-type: none"> – de gedetineerden worden geïnformeerd over de maatregelen die in het kader van drugsbeleid genomen kunnen worden. – verslaafden worden begeleid. – er vinden regelmatig (urine)controles plaats. – sancties worden consequent toegepast. <p>(art. 29 Pbw)</p>	<p>Wordt het drugsbeleid kenbaar gemaakt aan de gedetineerden?</p> <p>Vinden in voldoende mate controles plaats?</p> <p>Wordt er consequent gesanctioneerd?</p>
Er is aandacht voor integriteit, op incidenten wordt adequaat gereageerd.	14. Is de organisatie ingericht om de kans op integriteitsinbreuken te minimaliseren?	<p>De organisatie is ingericht en personeel wordt ingezet op een wijze waarop de kans op het plaatsvinden van integriteitsinbreuken is geminimaliseerd. Daarbij hoort o.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – integriteit is structureel een onderdeel van het werkoverleg. – de organisatie kent zorgvuldige regels voor het omgaan met vertrouwelijke informatie waarover men beschikt. 	<p>Kunnen medewerkers bij het management terecht met integriteitskwesties?</p> <p>Toont het management een voorbeeldfunctie op het gebied van integriteit?</p> <p>Is integriteit een structureel onderdeel van werkoverleg, functioneringsgesprekken en opleidingen?</p> <p>Zijn VIR en WBP geïmplementeerd?</p> <p>Is er een vertrouwenspersoon met een duidelijke rol in het integriteitsbeleid?</p>
			<p>15. Is er sprake van een integriteitsbeleid</p> <p>Er is een integriteitsbeleid dat tenminste voldoet aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> – het integriteitsbeleid is onderdeel van een bredere visie. – integriteit is ingebed in de organisatie. – het integriteitsbeleid draagt eraan bij dat medewerkers hun veiligheid, hun onafhankelijkheid en hun professionele rol t.o.v. gedetineerden handhaven. <p>(art. 1, 51, 52, 54 lid 1, 55 lid 4 en 56 EPR)</p>

	<p>16. Worden medewerkers geïnformeerd over beleid en regelingen?</p>	<p>Voldoende op de hoogte zijn behelst in ieder geval dat medewerkers beleid, protocollen, regelingen, gedragscode, ambtseed, regeling aannemen geschenken e.d. kennen. (art. 55 EPR)</p>	<p>Zijn medewerkers op de hoogte gebracht van de regels op het gebied van integriteit, incl. de gedragscode?</p>
	<p>17. Zijn doelstellingen en prioriteiten vastgesteld en worden o.g.v. gesignaleerde risico's maatregelen ingezet om de doelstellingen te beheersen?</p>	<p>De organisatie heeft het integriteitsbeleid naar de eigen kenmerken van de organisatie en de locatie vertaald.</p>	<p>Is er een analyse van kwetsbare werkgebieden gemaakt?</p> <p>Tonen management en medewerkers zich bewust te zijn van de risico's op het gebied van integriteit?</p> <p>Kent het integriteitsbeleid concrete, zo mogelijk meetbare, doelstellingen?</p> <p>Kent het integriteitsbeleid een duidelijke normstelling?</p> <p>Is er een overzicht van risicovolle functies?</p>
		<p>De organisatie heeft op de voor de organisatie gesignaleerde integriteitsrisico's specifieke beheermaatregelen getroffen op o.a. de volgende terreinen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - werving en aanstelling van personeel. - inzet medewerkers; - opleidingen voor de medewerkers. - beoordeling van functioneren van medewerkers. 	<p>Speelt integriteit een rol bij het aannamebeleid en de introductie van nieuwe medewerkers?</p> <p>Is er sprake van voldoende functiescheiding bij risicovolle functies?</p> <p>Is er aandacht voor een evenwichtige samenstelling van de teams?</p> <p>Rouleren medewerkers periodiek tussen de afdelingen / teams?</p> <p>Rouleren de afdelingshoofden / teamleiders periodiek tussen de verschillende afdelingen / teams?</p>

			<p>Is integriteit een onderwerp in de opleidingsplannen van de medewerkers?</p> <p>Komt integriteit aan bod in het functioneringsgesprek?</p> <p>Zijn er maatregelen om de belemmeringen voor een open en transparante organisatie als gevolg van de aanwezigheid van verschillende bestemmingen in een locatie weg te kunnen nemen?</p> <p>Zijn er maatregelen om de belemmeringen voor een open en transparante organisatie als gevolg van de gebouwelijke structuur weg te kunnen nemen?</p> <p>Zijn er protocollen m.b.t. vertrouwelijke informatie?</p> <p>Stemt de inhoud van deze protocollen overeen met wet- en regelgeving (bv. VIR en WBP)?</p>
	<p>18. Wordt de goede uitvoering van beleid en beheersingsmaatregelen bewaakt en worden integriteitsbreuken adequaat aangepakt?</p>	<p>Regelingen en procedures worden nageleefd.</p>	<p>Is er sprake van zelfcorrigerend vermogen door het uiten van kritiek, open communicatie, elkaar aanspreken op (on)gewenst gedrag en aanspreken door het management?</p> <p>Is er sprake van transparantie over afhandelingen van integriteitsinbreuken?</p>

		Adequaat aanpakken van incidenten houdt in ieder geval in dat reacties op incidenten conform het opgestelde integriteitsbeleid zijn.	Is de reactie op incidenten conform het integriteitsbeleid? Worden integriteitsinbreuken achteraf geanalyseerd?
Bij een vrijheden- en overplaatsingsbesluit worden risico's en belangen zorgvuldig afgewogen.	19. Op welke wijze worden vrijheden- en overplaatsingsbesluiten genomen?	De wijze van besluiten nemen omvat tenminste het volgende: <ul style="list-style-type: none"> – er is een vastgestelde procedure. – de gehanteerde procedure sluit aan bij de regelgeving. – bepaald is welke functionarissen bij een besluit betrokken dienen te zijn. – risico- en belangenafweging is een onderdeel van de procedure. (art. 13, 15 25, 26 en 52 Pbw)	Is er een vastgestelde procedure?
			Sluit de gehanteerde procedure aan op de regelgeving?
			Is de procedure duidelijk op het aspect risico- en belangenafweging?
			Is vastgelegd welke functionarissen bij een besluit betrokken dienen te zijn?
			Wat is de rol van het detentieberaad?
	20. Vindt er een zorgvuldige afweging plaats van de risico's en belangen bij de totstandkoming van een vrijheden- en overplaatsingsbesluit?	Voor een zorgvuldige afweging is het van belang dat: <ul style="list-style-type: none"> – medewerkers zich houden aan de procedure. – medewerkers een goed zicht hebben op de risico's en belangen. 	Houden medewerkers zich in de praktijk aan de procedure?
Hoe wordt in de praktijk inzake het vrijhedenbeleid rekening gehouden met risico's gelegen in de persoon van de gedetineerde?			
Zijn de besluiten voldoende gemotiveerd?			

Reintegratie				
Specifiek toezichtcriterium	Hoofdvraag	Aanzet tot norm en bron	Informatievraag	
Justitiabelen die op grond van medische of psychische redenen, of op grond van delictgedrag extra bescherming behoeven worden (vroegtijdig) geïdentificeerd.	21. Vindt er bij binnenkomst structureel screening van gedetineerden plaats?	De inrichting reageert bij binnenkomst van de gedetineerde adequaat op signalen en vormen van afwijkend en probleemgevend gedrag. (art. 2 lid 2, 16 en 43 lid 2 en 3 Pbw en art 26, 29 en 100 EPR)	Is er een valide screening bij binnenkomst?	
			Wie heeft een rol in de uitvoering van die screening?	
			Waar/door wie worden de uitkomsten van screening bij binnenkomst besproken?	
	22. Worden de juiste middelen door de inrichting ingezet, wanneer individuele gedetineerden problematisch gedrag vertonen?	De inrichting reageert adequaat op signalen indien gedetineerden tijdens hun verblijf in de inrichting problematisch of gestoord gedrag gaan vertonen. (art. 43 Pbw en art. 30 en 32 EPR)	Gedetineerden die problematisch of gestoord gedrag vertonen krijgen een passende begeleiding.	Is er alertheid en aandacht bij uitvoerend personeel m.b.t. signalen van problematisch gedrag van gedetineerden?
				Weten uitvoerend medewerkers hoe ze signalen van problematisch gedrag aan de orde kunnen stellen?
				Is er structurele communicatie tussen uitvoerend personeel en staf?
				Worden individuele begeleidingsplannen opgesteld en gehanteerd?
				Is er binnen de inrichting een afdeling waar gedetineerden die bijzondere zorg behoeven worden opgevangen?
			Zijn de processen om gedetineerden in landelijke of regionale voorzieningen binnen of buiten het gevangeniswezen te plaatsen effectief?	

Omgeving en programma sluiten aan op risicofactoren die bijgedragen hebben aan het ontstaan van crimineel gedrag: recidive beperkende activiteiten.	23. Wordt bij het vaststellen van een programma rekening gehouden met aansluiting van reïntegratieplan en noodzakelijke vervolgvorzieningen?	Tenuitvoerlegging straf of maatregel wordt zoveel mogelijk dienstbaar gemaakt aan voorbereiding terugkeer in de samenleving. (art. 2 lid 2 Pbw) De gang van zaken bij de opname van de gedetineerden in de inrichting dient in overeenstemming te zijn met de grondbeginselen van de wet, en dient erop gericht te zijn de gedetineerden bij te staan bij de oplossing van dringende persoonlijke problemen. (art. 9 EPR)	Is bij plaatsing rekening gehouden met vestigingsregio? Wordt er in de opzet van reïntegratieplannen overlegd met instellingen buiten de inrichting om aansluiting van binnen naar buiten te realiseren?
	24. Wordt er gewerkt met een reïntegratieplan?	Zo spoedig mogelijk na binnenkomst dient, ter voorbereiding op invrijheidsstelling, een volledig verslag met relevante informatie omtrent de persoonlijk omstandigheden, alsmede een reïntegratieplan te worden opgesteld voor iedere gedetineerde die is veroordeeld tot een straf waarvan de duur zich hiervoor leent. (art 10 lid 1 EPR)	Vindt er bij binnenkomst selectie plaats t.b.v. reïntegratiebegeleiding? Welke functionarissen zijn betrokken bij de selectie? Wordt er een reïntegratieplan opgesteld? Wat is de tijdsduur tussen binnenkomst en het opstellen van het reïntegratieplan? Welke elementen (bijv. onderwijs, trainingen, zorg e.d.) worden in het plan opgenomen? Wordt het reïntegratieplan tussentijds geëvalueerd en bijgesteld? Is er een wachttijd voor deelname aan reïntegratieprogramma's?

			Kunnen de reïntegratie-programma's op de locatie worden aangeboden?
Justitiabelen worden aangemoedigd om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor de oplossing van hun problemen.	25. Bieden de faciliteiten (omgeving en dagprogramma's) ruimte tot zelfontplooiing?	Voor zover de lengte van de straf het toelaat wordt het verantwoordelijkheidsbesef van gedetineerden ontwikkeld en wordt hun een houding en vaardigheden bijgebracht die hen bij hun terugkeer in de maatschappij na ontslag zoveel mogelijk kansen zullen bieden om gezagsgetrouw te leven en in eigen behoeften te voorzien. (art. 3 EPR en art. 47, 48 en 49 Pbw)	Is er een fysieke ruimte waarbinnen gedetineerden vrijelijk kunnen verblijven en met elkaar kunnen omgaan? Hebben gedetineerden invloed op de samenstelling van het dagprogramma? Zijn er belemmeringen bij keuzes tussen soorten activiteiten?
	26. Stimuleren medewerkers het nemen van eigen verantwoordelijkheid door de justitiabelen?	Het stimuleren van eigen verantwoordelijkheid van gedetineerden is een heldere doelstelling van de organisatie. (art. 3 EPR)	Komt het stimuleren van eigen verantwoordelijkheid tot uiting in een door medewerkers gedragen grondhouding? Heeft de inrichting een heldere visie op die grondhouding?
De instelling werkt samen met relevante ketenpartners op het terrein van reïntegratie.	27. Sluit de keuze van samenwerkingspartners aan bij de doelstellingen van reïntegratie?	De inrichting werkt samen met relevante organisaties op het terrein van de maatschappelijke dienstverlening, onderwijs, (gezondheids-)zorg en GGZ. (art. 2 lid 2 Pbw)	Beschikt de inrichting over een actuele analyse van kenmerken van de uitstromende gedetineerden, die van belang zijn in verband met hun terugkeer in de samenleving?
			Zijn er convenanten of contracten met partnerorganisaties?
			Sluiten de gekozen samenwerkingsverbanden aan op de reïntegratie-behoeften van gedetineerden?

Bijlage D: Inspectieprogramma

Woensdag 24 januari 2007

09.15 uur	Aankomst/ontvangst
09.30 - 10.45 uur	Rondleiding door de inrichting
11.00 - 12.15 uur	Interview management
12.30 - 13.00 uur	Lunchpauze
13.00 - 14.30 uur	Interview executieve medewerkers
14.30 - 16.00 uur	Interview leidinggevenden
16.00 - 17.00 uur	Interview commissie van toezicht

Donderdag 25 januari 2007

09.00 uur	Aankomst
09.00 - 09.30 uur	Bijwonen ochtendberaad
09.30 - 10.15 uur	Inzage dossiers
10.15 - 11.15 uur	Interview met gedetineerden
11.15 - 12.30 uur	Inzage dossiers
12.30 - 13.00 uur	Lunch
13.00 - 14.00 uur	Bijwonen detentieberaad
14.00 - 15.15 uur	Interview functionarissen zorgstaf
15.15 - 16.00 uur	Voorbereiding terugkoppeling
16.00 - 16.30 uur	Afrondend gesprek met directie